

ských muzikologických pracovísk z oblasti dejín hudobného divadla v Bratislave. V rámci tohto projektu vznikol zámer preniesť vedecký dialóg do prostredia viacerých vedných disciplín a na pôdu aktuálneho výskumu hudobného divadla v stredo európskom rozmere. Umelecký žáner hudobného divadla, ukotvený v teritoriálnom a duchovnom priestore strednej Európy 19. a 20. storočia, poskytol na takúto široko koncipovanú formu vedeckej spolupráce veľmi dobré predpoklady.

Na sympóziu sa zúčastnili domáci odborníci z viacerých pracovísk základného výskumu, dokumentácie a divadelnej praxe a pozvaní hostia z Nemecka, Rakúska, Maďarska a Čiech. Interdisciplinárny charakter podujatia zabezpečili príspevky z viacerých vedných disciplín – okrem hudobnej vedy (najmä hudobnej historiografie) aj z teatrológie, dejín umenia, historiografie a germanistiky. Priniesli jednak pohľad na hudobné divadlo ako synkretický umelecký druh, jednak reflexiu jeho širokých kontextov – historických, regionálnych, sociálno-kultúrnych a etnických. Diskusia vedená v interdisciplinárnom rámci sa sústredila najmä na fenomén identity vo vzťahu k hudobnému divadlu, a to jednak ako k reprezentatívne umeleckému žánru, jednak ako k významnej sociálno-kultúrnej inštitúcii.

Rokovanie prebiehalo v troch na seba nadväzujúcich tematických blokoch: 1. Divadlo ako miesto kultúrnej a spoločenskej komunikácie; 2. Aspekty hudobného divadla; 3. Príklad Bratislava.

V úvodnom bloku, ktorý viedla historička Elena Mannová, dominovali metodologické východiská a interpretačné stratégie z pohľadu historiografie a germanistiky. Konštrukcie autoobrazov a heteroobrazov obyvateľov Prešporku prostredníctvom dobovej tlače a ich

analýza (Jozef Tancer), divadlo ako urbánna komunikačná štruktúra a architektúra operných budov ako súčasť nadnárodnej kultúrnej identifikácie (Markus Bauer) – to je len niekoľko príkladov, ako môže prehĺbiť štúdium hudobného divadla v historických sociálno-kultúrnych kontextoch optika iných vedných disciplín.

Druhý blok, venovaný vybraným aspektom hudobného divadla v kultúrnych centrách strednej Európy, vniesol do diskusie dôležité komparatívne hľadisko. Pozornosť sa venovala jednotlivým hudobno-divadelným druhom: opere, baletu a operete. Ich umelecká a inštitucionálna emancipácia, prevádzka, publikum a sociálne funkcie boli obsahom príspevkov Gunhildy Oberzaucher-Schüller (Viedeň), Tibora Talliána (Budapešť), Marion Linhardt a Thomasa Steiarta (Bayreuth) a Marty Ottlovej (Praha).

Úvahy o hudobnom divadle, ukotvené v podmienkach spoločenského a kultúrneho života jedného mesta, obsiahol posledný tematický blok. Priblížil dejiny bratislavského Mestského divadla (1886–1920) a jeho prerod na Slovenské národné divadlo spolu s poukázaním na viaceré paradoxy tohto procesu (Jana Laslavíková, Ladislav Lajcha). Príspevok z kategórie rodových štúdií mapoval uplatnenie žien v umeleckých profesiách hudobného divadla (Jana Lengová). Záver patrilo hlavnému organizátorovi podujatia Vladimírovi Zvarovi z Katedry hudobnej vedy Filozofickej fakulty UK. Polemicky zameraným príspevkom z dejín spoločenskej recepcie opery naznačil, že poznatky formulované v historicko-vývinovom kontexte môžu byť cenným východiskom aj pre usmerňovanie aktuálnej divadelnej praxe na začiatku 21. storočia.

Hana Urbancová

Medzi vedou a umeleckou praxou: Edície hudobnohistorických prameňov Slovenska, Bratislava 5. novembra 2009

Ústav hudobnej vedy SAV usporiadal pri príležitosti Týždňa vedy a techniky na Slovensku 2009 podujatie s názvom *Medzi vedou a umeleckou*

praxou: Edície hudobnohistorických prameňov Slovenska, ktoré zorganizoval v rámci svojho Dňa otvorených dverí v Koncertnej sále Pálffy-

ho paláca. Cieľom podujatia, určeného pre odbornú aj širšiu verejnosť, bolo jednak predstaviť viacero typov vydání hudobnohistorických prameňov so vzťahom k územia Slovenska, ktoré sa pripravili do tlače v poslednom období a predstavujú u nás reprezentatívne tituly z tejto oblasti, jednak poukázať na možnosti ďalšieho využitia týchto vydání v koncertnom živote. Pramenno-kritické hudobné edície predstavujú výsledok základného výskumu a typ vedeckého výstupu, ktorý má veľký potenciál skorého zhodnotenia v umeleckej praxi – ako atraktívna súčasť repertoáru hudobných interpretov s uplatnením v koncertnom živote, v médiách a na zvukových nosičoch.

Kritické edície hudobnohistorických prameňov sú dôležitou súčasťou rekonštrukcie dejín hudby a hudobnej kultúry. Prostredníctvom hĺbkového pohľadu do hudobnej štruktúry a jej zápisu prispievajú nielen k štúdiu historických foriem hudobného myslenia, ale aj k poznaniu dobových kultúrno-historických kontextov. Zmyslom prípravy kritických edícií je sprístupnenie hudobného prameňa verejnosti – odbornej, vedeckej, umeleckej a kultúrnej. Kritické vydania sú najmä výsledkom reflexie hudobného prameňa ako historického dokumentu. Ich nezanedbateľnou pridanou hodnotou je možnosť spätého oživenia v podobe znejúcej hudby. Hudobná filológia, resp. hudobná textológia predstavuje významnú zložku práce muzikológa – hudobného historika. Ako špecifická metóda práce s hudobným prameňom sa začala využívať aj v ďalších muzikologických disciplínach, najmä tých, ktoré majú dnes k dispozícii bohaté fondy hudobnej dokumentácie a pri ktorých si začíname s časovým odstupom uvedomovať ich historickú hodnotu, napríklad v etnomuzikológii. Napriek odlišnosti hudobného materiálu hudobnú historiografiu a etnomuzikológiu spája spoločný prístup – rešpektovanie historickej dimenzie hudobného prameňa pri jeho spracovaní a sprístupnení verejnosti.

Na podujatí v rámci Dňa otvorených dverí TVT 2009 boli predstavené výsledky práce hudobných historikov – kritické edície hudobnohistorických prameňov, pochádzajúcich zo širokého časového rozpätia od 15. storočia do začiatku 20. storočia. Na ich príprave sa podieľali pracovníci Ústavu hudobnej vedy SAV

a kolegovia z ďalších pracovísk: 1. Rastislav Adamko – Eva Veselovská – Juraj Šedivý (ed.): *Spišský antifonár. Antiphonale Scepusiense* (Ružomberok, Katolícka univerzita, 2008); 2. Janka Petőczová (ed.): *Johann Schimrack / Ján Šimrák: Siehe, wie fein und lieblich ist 's / Hľa, aké dobré, aké milé je to [1642]* (Prešov, Prešovský hudobný spolok Súzvuk, 2007); 3. Ladislav Kačic (ed.): *Pestrý zborník. Tabulatura Miscellanea* (Bratislava, Hudobné centrum, 2005); 4. Jana Lengová – Peter Zagar – Marek Spusta (ed.): *Ján Levoslav BELLA: Súborné dielo C:I Piesne pre spev a klavír* (Bratislava, Hudobné centrum 2007). Väčšina z uvedených titulov je súčasťou širšie koncipovaných edičných radov, venovaných vydávaniu hudobnohistorických prameňov (napr. *Musica Scepusii Veteris, Monumenta Musicae Slovacae, Súborné dielo Jána Levoslava Bellu*).

V prvej časti podujatia (Predstavenie hudobných prameňov a ich edícií) jednotliví autori priblížili poslucháčom niekoľko fáz práce hudobného historika a editora od nálezu prameňa, rekonštrukčných a transkripčných prác až po zásady jeho prípravy na kritické vydanie. Druhá časť (Koncert ukážok hudby z pramenných edícií) bola vyhradená znejúcim príkladom z predstavených hudobnohistorických prameňov v podaní pedagógov a študentov Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU v Bratislave. Výber ukážok z dvoch edícií našťudovali: Schola Gregoriana Bratislavisensis pod vedením dirigenta Milana Kolenu (*Spišský antifonár*) a Michaela Gemrotová, soprán, Miroslav Procházka, basbarytón a Branislav Malatinský, klavír (*Piesne pre spev a klavír J. L. Bellu*). Ukážky uviedli vstupným slovom editorky obidvoch pramenných vydání – Jana Lengová a Eva Veselovská.

Podujatia organizované v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku sú príležitosťou predstaviť kolegom z iných vedných odborov, širšej verejnosti a poslucháčom vysokých škôl výsledky základného a aplikovaného výskumu na vedeckých pracoviskách. Typ podujatia, ktorý spája prezentáciu výsledkov muzikologického výskumu so znejúcou hudbou, by sa mal stať pre Ústav hudobnej vedy SAV do budúcnosti tradíciou.

Hana Urbancová